

Çizgi Filmlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Kalıp Yargılar ve Karakterlerin Kurgu Dağılımı Üzerine Bir Analiz: TRT Çocuk Kanalı Örneği

Hülya SEMİZ TÜRKÖĞLU*
Süleyman TÜRKÖĞLU**

ÖZ

Günümüzde ne kadar dijital teknolojiler etkin olsa da televizyon hala etkili iletişim araçlarından biri olarak gücünü sürdürmektedir. Televizyonda yayınlanan çizgi filmler dünyanın her yerinde birçok çocuğun hayatında her zaman önemli olmuştur. Çizgi filmler, çocukların cinsiyet rollerinin ve toplumsal gelişmelerinin belirlenmesinde çok etkili olmaları nedeniyle önemli medya ürünü olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada, çocuklar için çizgi filmlerdeki kadın/erkek karakterlerin temsili ve herhangi bir kalıp yargının olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca Bandura'nın 'Sosyal Öğrenme Kuramı' ve Gerbner'in 'Yetiştirme Kuramı'ndan yararlanarak, TRT çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde hangi cinsiyet ve karakterin öne çıkarıldığı ve bu karakterin ana karakter olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular çerçevesinde, TRT Çocukta yayınlanan çizgi film karakterlerindeki cinsiyet rolü temsillerine odaklanılmıştır. Amaç doğrultusunda çizgi filmlerdeki karakterler cinsiyet rolleri ayrıntılarından içerik analizi yöntemi kullanılarak kategorize edilmiştir.

Tespit edilen 225 karakterin 139'u erkek, 86'sı ise kadın karakterlerden oluşmaktadır. Çizgi filmlerde bu karakterler, zeki, güçlü, maceracı, özgüvenli, duygusal, merhametli ve yardımsever özellikte olarak sunulmaktadır. Özellikle yayınlanan çizgi filmlerde kadın karakterlerin zeki/güçlü/maceracı/özgüvenli kategorisinde yer aldığı durumlarda hikâyenin ana karakteri oldukları da görülmektedir. Araştırma sonucunda TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterler arasında belirgin bir cinsiyet vurgusu, cinsiyet özelliklerinin öne çıkarıldığı görülmüştür. Yayınlanan 25 çizgi filmde, 8'inde ana karakterin kadın, 13'ünde ana karakterin erkek, 4'ünde ise ana karakterlerin hem kadın hem de erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca yayın içeriklerinde Türk gelenek ve göreneklerine uygun konular işlendiği ve çocukların topluma uyumu aşamasında edinecekleri bilgileri bu çizgi filmler aracılığıyla edinmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çizgi Film, Cinsiyet Rollerini, TRT Çocuk, Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Öğrenme Kuramı, Yetiştirme Kuramı

An Analysis on Gender Roles, Mold Jurisdictions, and the Fiction Distribution of Characters in Cartoons: The Example of TRT Children's Channel

ABSTRACT

Although digital technologies are effective today, television still maintains its power as one of the effective communication tools. TV cartoons have always been important in the lives of many children all over the world. Cartoons are considered as important media products because they are very effective in determining the gender roles and social development of children.

In the study, the representation of male/female characters in cartoons for children and whether there are any stereotypes were investigated. In addition, by using Bandura's 'Social Learning Theory' and Gerbner's 'Cultivation Theory', it has been tried to determine which gender and character is featured in the cartoons broadcast on TRT children's channel and whether this character is the main character.

Within the framework of the findings, the focus was on the gender role representations in the cartoon characters broadcast on TRT Child. For the purpose, the characters in the cartoons were categorized using the content analysis method on the basis of gender roles.

Of the 225 identified characters, 139 are male and 86 are female. In cartoons, these characters are presented as intelligent, strong, adventurous, self-confident, emotional, compassionate and helpful. Especially in published cartoons, when female characters are in the category of intelligent/strong/adventurous/confident, it is also seen that they are the main characters of the story. As a result of the research, it has been seen that there is a distinct gender emphasis and gender characteristics between male and female characters in the cartoons broadcast on TRT Child channel. It is seen that the main character is female in 8 of the 25 cartoons, the main character is male in 13, and the main characters are both female and male in 4 of them. In addition, it is tried

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, hulyasemiz@istanbul.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, turkoglu@istanbul.edu.tr

Makalenin Gönderim Tarihi: 30.04.2022; Makalenin Kabul Tarihi: 21.08.2022

to ensure that the content of the broadcast covers topics suitable for Turkish traditions and customs, and that children acquire the information they will acquire during their adaptation to society through these cartoons.

Keywords: Cartoon, Gender Roles, TRT Child, Social Gender, Social Learning Theory, Upbringing Theory

1. Giriş

Bir mekanizma olarak değerlendirmemiz gerekirse, toplum ağır işleyen bir sistemdir. Toplumsal yapıdaki değişimlerin anlık biçimde gerçekleşmediğini, temelleri uzun yıllar önce ekilen tohumların filizlenmesi biçiminde birtakım değişikliklerin meydana geldiğini söylememiz mümkündür. Dolayısıyla, doğası gereği zaman alan bir süreç olarak öne çıkan toplumsal değişimlerin gerçekleşmesi günümüz çocuklarının içerisinde bulunduğu değer ortamından etkilenmektedir. Öte yandan, gelecek neslin toplumsal değişimine neden olmadan mevcut toplumsal düzenin korumasını sağlamak da bir bakıma mümkündür. Bunun için ilerleyen yıllarda toplumu oluşturacak bireylerin yani çocukların algılarına birtakım ön kabulleri, kalıp yargıları yerleştirmenin ve bu kalıp yargıların sorgulanmaksızın kabul görmesini sağlamanın toplumsal yapının korunması noktasında önemli olduğu söylenebilir.

Kültür kavramını bireyin çocukluk ve erişkinliğinde kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim sürecinde karşılaştığı bilinçli ve bilinç-dışı şartlanma olarak ifade eden Güvenç, diğer kültürel etkenlerin bir bileşkesi olarak toplumun bütünüyle değişikliğe uğraması ile kültürel değişimlerin yaşandığını belirtmektedir (Güvenç, 1994).

Çizgi filmler çocukların gerçeklik algısının şekillenmesinde, toplumsal yaşayışın öğrenilmesinde, toplumsal kalıp yargıların benimsenmesinde etkili içerikler arasında ön plana çıkmaktadır. Özellikle teknolojiye gelişmelerin daha yakından takip edildiği büyükşehirlerde çizgi filmler 24 saat erişilebilir içerikler haline gelmişlerdir. Dolayısıyla, çocukların gün içerisinde en çok maruz kaldığı içeriklerden birinin de çizgi film içerikleri olduğunu söylememiz mümkündür. Çizgi filmler, çocuklara hitap eden içerikler olsa da bu içerikleri tasarlayan kişiler incelendiğinde, var olan toplumsal yapının kültür yapıcılarının oldukları rahatlıkla görülebilmektedir. Ayrıca, çizgi filmin yayınlanacağı kurumun ideolojik eğilimleri, yayın politikaları da yine çizgi filmin içeriklerini doğrudan etkileyen bir süreç olarak öne çıkmaktadır.

Çocuklar geleneksel olarak cinsiyet rolleri, iyi ve kötü kavramları, yaşam tarzı ve belirli davranışlar gibi soyut fikirleri fantezi yoluyla öğrenirler (Fischer, 2010). Genellikle hayal ile gerçeği ayırt etmekte zorlanırlar. Çocuklar, televizyon karşısında geçirdikleri zamanlarda izledikleri içeriklerin özelliklerini de özümserler. Özellikle çizgi filmlerin yardımıyla, televizyondaki karakterlerin tasvirlerine duyarlı oldukları ortaya çıkmaktadır. (Eick, 1998).

Bu çalışmada, ülkemizde faaliyet gösteren ve resmi bir devlet kanalı olan TRT Çocuk kanalındaki toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl temsil edildiği, çocuklara cinsiyet rollerinin hangi özelliklerle yansıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmada, daha önce yayımlanmış bir çalışmada ortaya konan kategorilerden yararlanılarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. “Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği” (Akıncı, 2014) isimli çalışmada TRT Çocuk Kanalı’nda okul öncesi kategorisinde yer alan çizgi filmlerde izleyiciye sunulan değerler ve bu değerlerin sunulma sıklıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen çizgi filmlerde “Nezaket, Mutluluk, Özgüven, Cesaret, Temizlik, Yardımlaşma, Sorumluluk, Empati, Doğruluk (Dürüstlük), Sevgi, Arkadaşlık, Paylaşma, İşbirliği, Sabır” değerlerinin ön planda olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın örneklem seçiminde çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterlerin bir arada bulunduğu çizgi filmler tercih edilmiştir. Tek insan karakteri üzerine kurulu olan yapımlar araştırmanın dışarısında bırakılmıştır. Bu çalışma, daha kapsamlı bir araştırmanın ön araştırması niteliğindedir. Çizgi filmlerin çocukların toplumsal cinsiyet kimliklerini nasıl temsil ettiğine odaklanmaktadır.

Bu çalışmanın elde edilecek sonuçlar neticesinde karakterlerin çözümlenmesine ve daha kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmesine yönelik ilgiyi artıracakları öngörülmektedir.

2. Toplumsal Cinsiyet

Yabancı dillerde cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım farklı kelimelere ile belirgin bir şekilde tanımlanmış olsa da dilimizde insanın doğuştan gelen biyolojik formunu cinsiyet, sonradan kazanılmış ve benimsenmiş değerleri toplumsal cinsiyet olarak tanımlamak mümkündür (Keller, 1987).

Bireyin doğuştan gelen birtakım özellikleri tek başına kişinin toplumsal cinsiyetini şekillendirme noktasında baskın bir unsur değildir. Toplumsal cinsiyet, bireyin yaşamını sürdürdükçe kalıp yargılar ve cinsiyet rolleri ile biçimlenmektedir. Bireyin bu kalıp yargılara ve cinsiyet rollerine yüklediği anlam ya da karşı duruşu toplumsal cinsiyetinin belirlenmesinde öne çıkan unsurlardır.

Cinsiyet farklılıklarını belirleyen, bireyin sonradan öğrenemediği, genetik yollarla doğuştan kendisine gelen ve değiştirilmesi mümkün olmayan kalıcı biyolojik özelliklerdir ve bireyin dış dünyadaki cinsiyet ayrımının yapılmasını sağlayan unsurlardır. Öte yandan toplumsal cinsiyet farklılıkları ise bireyin toplumsallaşma sürecinde maruz kaldığı, kültürün biyolojik cinsiyetine dayanarak attığı tutum ve davranışlardaki ayrım olarak öne çıkmaktadır (Dökmen, 2009).

Dolayısıyla, toplumsal cinsiyetin inşa edilme sürecini şekillendiren önemli unsurlardan birinin bireyin içinde bulunduğu toplumun dinamikleri ve toplumda cinsiyetlere atfedilen farklılıklar olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyet, toplumun bireyi sosyal bir varlık olarak içinde erittiği, belirli bir anlayış doğrultusunda şekillendirdiği bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyetin sosyal bir süreç sonucunda meydana geldiği görüşüne bir örnek vermemiz gerekirse Oakley'in, toplumun en temel kurumlarından aile ve okulun kız ve erkek çocukları arasındaki farklılıkları inşa etmede rol aldığını belirtmektedir (Oakley, 2015) Öte yandan, toplumda yerleşmiş olan hâkim anlayışın dışında tutum ve davranışlara sahip olan bireyler dikkat çekmekte, toplum tarafından "farklı" olarak tanımlanmasına yol açmaktadır (Butler, 2005).

3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Kalıp Yargılar

Cinsiyet rolleri, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarıyla tanımlanır. Çocuklar hayatlarının ilk birkaç yılında ailelerinde toplumsal cinsiyet rollerine maruz kalırlar. Ebeveynler kızlar için "pembe", erkekler için "mavi" kıyafetler alırlar. Erkeklerle kıyasla kızlara daha hassas ve yumuşak davranmaktadırlar.

Daha sonra çocuklarına oyuncak alma tercihi gelir. Örneğin kız çocuklarına, en ufak bir incinme ihtimalini önlemek için oyuncak bebek ve ev oyunları alacaklardır. Öte yandan, erkek çocuklar top ve araba gibi açık hava oyunları oynamaya, yüzme veya top ile oynanan oyunlara gitmeye ve fiziki güç gerektiren diğer zorlu sporları yapmaya teşvik edilir. Erkekler, hegemonik erkekliğin bir sembolü olduğu için, küçük yaşlarda güreş ve dövüş sporları yapmaya eğilimlidirler.

Toplumun birtakım özelliklere sahip bireylere attığı, nasıl davranıp nasıl düşünmesi gerektiğini söyleyen kavrama rol denir (Gündüz Kalan, 2010). Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin özel ve kamusal alanda sergiledikleri davranışların bütünüdür. Bireyler için biyolojik olarak dünyaya geldikleri cinsiyet kategorisi temelinde geçerli olan sosyokültürel beklentilerdir (Tong, 2012). Nitekim, toplumsal cinsiyet ile cinsiyetin ayrımını yapan feminist araştırmacı Oakley'de, toplumsal cinsiyet üzerinde biyolojik cinsiyetin etkili olduğunu ve toplumdaki kadın ve erkek şeklindeki iki ayrı koldan toplumsal cinsiyet inşasına nüfuz ettiklerini belirtmiştir (Oakley, 1989).

Toplumdaki toplumsal cinsiyet rolleri, biyolojik cinsiyetimize dayanarak nasıl davranmamız, konuşmamız, giyinmemiz kendimizi nasıl dış dünyaya sunmamız gerektiği anlamına gelir. Örneğin, kadınların daha nazik, uzlaşmacı ve şefkatli bir tutumda olmaları beklenir. Erkeklerin ise genellikle güçlü, cesur ve kendinden emin olmaları beklenir. Her toplum, kültürel olarak kendi içinde cinsiyet rolü beklentileri vardır. Ancak, bunların bazısı diğer toplumlarla benzerlik gösterirken bazısı farklılık gösterebilir. Dahası oldukça uzun bir zaman gerektirse de aynı toplum içindeki bir rol beklentisi zaman içinde değişim gösterebilir. Örneğin, önceleri ABD'de pembe renk erkeksi bir renk olarak kabul ediliyorken mavi renk ise kadınsı olarak kabul edilirdi. Bu durum zaman içinde değişmiş, mavi erkeklige çağrışımında bulunan pembe de kadınlığa atfedilen bir renk haline gelmiştir (Planned Parenthood, t.y.).

Bebekler dünyaya geldiklerinde belirli bir biyolojik cinsiyet ile tanımlanırlar, ancak toplumsal cinsiyeti henüz oluşmamıştır. Birey içinde bulunduğu toplumda büyüdükçe toplumun yapısını ve cinsiyet rol beklentilerini tanıdıkça toplumsal cinsiyeti nitelik kazanma aşamasına geçmektedir. Bu süreçte, "...aile, sosyal çevre, okul arkadaş grupları ve medya toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren beş ana unsur olarak öne çıkmaktadır. (Gündüz Kalan, 2010, s. 77)" Bu unsurlardan algılanan cinsiyet rolleri ve toplum yapısı bireyin toplumsal rol algısını biçimlendirir.

Kalıp yargılar herhangi bir konuya ilişkin daha önceden sahip olduğumuz yaygın inanışlar bütünü olarak ifade edilebilir. Belirli bir sosyal gruba, etnik kesime, dini gruba ya da cinsiyete yönelik genel bir toplumsal

beklentiyi yansıtır. Toplumda yeri olmadığı düşünülen kesimlere oldukça fazla biçimde geliştirilmektedir. Gündelik hayatta istenmeyen bir grubun üyesi ile karşılaşılınca sergilenmesi gereken davranışların bir bütünü olarak da düşünülebilir. Kalıp yargıların etkin olduğu önemli bir alan da cinsiyettir. Cinsiyet rollerini de biçimlendiren kalıp yargılar, günlük hayatta karşılaşılan cinsiyete yönelik geliştirilen ve üzerinde fazlaca düşünülmemiş yargılardır. Bununla birlikte diğer kesimlere yönelik kalıp yargılardan farklı olarak belirgin biçimde kutuplaşmış düşünceler oluşturur (Ellemers, 2017).

Toplumsal cinsiyet kavramı gündelik hayatımızın merkez noktasında yer almaktadır. Bireyin cinsiyetine göre hangi işleri yapabileceği, hangi koşullarda nasıl davranması gerektiği gündelik yaşamın içine karışmıştır. Bu bakış açısıyla yaklaşıldığında toplumsal cinsiyet kavramı toplumsal bir statü olarak işlev görmektedir (Muratoğlu Pehlivan, 2019).

Toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarına boyun eğmeyi karşı koyan bireyler, tek tipleşme ve toplumun baskısı ile karşılaşmaktadırlar. Özellikle Türk toplumunda kadınların cinsiyet rolleri ve kalıp yargıların neden olduğu güçlüklerle mücadele ettiği bilinmektedir (Dökmen, 2009, s. 192). Esas itibarıyla ikinci kuşak feminizm akımının temelinde, kadınların birtakım ev işleriyle sınırlı kalması gerektiği, çalışmanın kadınlara göre olmadığı ve annelik dışında herhangi bir işle uğraşmamalarını kapsayan birtakım kalıp yargılar ile mücadele yer almaktadır (Görgün Baran, 2021).

Türk toplumunda oluşan kültürel ve değer yargıları üzerinden cinsiyete yönelik yaşam şartları oluşmaktadır. Bu şartlar eğitim düzeyi geliştikçe, ekonomik imkanlar arttıkça ve zamanla birlikte değişmektedir.

4. Toplumsal Cinsiyet ve Medya

Medya, sosyal bir varlık olan insanın geçmişten bu yana en temel ihtiyaçlarından biridir. Radyo ve gazeteler ile başlayan süreç günümüzde dijital medya olanaklarıyla yürütülen devasa bir boyuta ulaşmıştır. Bununla birlikte, medyanın insan zihnini, toplumun kültürel değerlerini pekiştiren, değiştiren ve dönüştüren bir yönü de vardır.

Medya üzerine yapılmış toplumsal cinsiyet çalışmalarını Saygılıgil (2016), şu şekilde sınıflandırmaktadır:

- 1- Medyanın toplumsal cinsiyet rollerini nasıl temsil ettiğine ilişkin çalışmalar
- 2- Medyanın farklı kadınlık ve erkeklik biçimlerinin inşasındaki rolü
- 3- Kadınların ve erkeklerin medya kullanımları/tüketimleri
- 4- Medyanın ekonomi politikası bağlamında medya sektöründe yer alan ve haber üretiminde ortaya çıkan cinsiyetçilik (s.148).

Toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarının sıklıkla karşımıza çıktığı yerlerden biri de medyadır. Bu çalışmanın konusu oluşturan çizgi film ve çocuk teması altında üretilen içerikler değerlendirildiğinde medyanın çocuklar üzerinde toplumsal cinsiyet inşasında önemli bir rol üstlendiğini görüyoruz. Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini öğrenme süreci ailede başlamakla birlikte medyanın bu sürece olan etkisi de oldukça fazladır. Kitle iletişim araçları toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesinde oldukça önemlidir (Renkmen, 2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri ile medya arasında sıkı bir iletişim söz konusudur. Medya hitap ettiği toplumun temel kültürel değerlerine hâkim bir anlayışta olduğu için esasında toplumun günlük yaşantısının bir yansıması olarak düşünmemiz mümkündür. Dolayısıyla, medya toplumsal cinsiyet rolleri açısından toplumun aynası görevini üstlenmektedir (Saygılıgil, 2016).

Medya toplumsal cinsiyet rol ve kalıp yargılarının aktarılmasında olduğu kadar toplumsal cinsiyet eşitsizliğini vurgulama, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini artırma noktasında da yer almaktadır. Medyada kadın temsili konusunda özellikle sorunlar yaşanmaktadır. Kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde kadınları suçlayan bir dille habercilik yapıldığı ortaya konmuştur (Tahaoğlu & Akgül, 2018). Medyada kadına şiddetin sıradanlaştırıldığı, kadına yönelik şiddetin önemsiz bir olaymış gibi gösterildiği gündelik hayatın bir parçasıymış gibi sunulduğu anlaşılmaktadır.

Medyada yer alan içeriklerin üreticilerine bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha da derinleştiği görülür. 2014 verilerine göre medya faaliyetlerinde yazılı basın işiyle uğraşan kişilerin yüzde 81'i erkek iken yalnızca yüzde 19 kadın çalışan yer almaktadır. Benzer biçimde bu gazetelerin dijital varlıklarında da toplumsal cinsiyet eşitsizliği görülmektedir. Gazetelerin dijital varlıklarında yüzde 65,5

oranında erkek çalışan yer alırken kadın çalışanların oranı %36,5 düzeyinde kalmaktadır. Medyada yönetici yani içerik politikasının biçimlendiren, neyin yayınlanıp yayınlanmayacağına karar verenlerin sayısında ise durum daha da vahimleşmektedir. Yazılı basında yayın yönetmenlerinin tamamına bakıldığında erkek yöneticiler yüzde 90 oranında sektöre hâkimken kadın yöneticilerin sayısı yalnızca yüzde 10 düzeyinde kalmaktadır (Tahaoglu, 2014).

Medyanın kadın temsili konusundaki tutumu çizgi filmde cinsiyet temsili noktasında da farklı değildir. Dünya genelinde yapılan bir çalışma sonucunda aralarında Ben 10, Scooby Dooby Doo, Tom ve Jerry ile Pokemon vd. gibi evrensel izleyici kitlesine ulaşmış çizgi filmlerde kadın karakterlerin erkek karakterlere oranlara çok daha az yer aldığını ve erkek karakterlerin güçlü, cesur zeki ve baskın karakter özellikleriyle yer aldıkları tespit edilirken kadın karakterlerin fizyolojik olarak güçsüz, oldukça duygusal ve şefkatli ve mutlaka birine muhtaç şekilde temsil edildikleri gözlemlenmiştir (Ahmed & Wahab, 2014, s. 50-51).

Çizgi filmlerde cinsiyet karakterlerinin oluşmasında kadın-erkek ayrımı dikkat çekmekte bu karakterlerin duygusal yapılarının yanında görünüş, renk, kılık kıyafet ve davranışları da erkek karakterlere göre daha narin ve zayıf olarak kurgulanmaktadır.

4.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Toplumsal cinsiyette görülen kalıp yargılar ve cinsiyet rollerini ele alan yaklaşımlar incelendiğinde Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nın bu çalışmanın konusuyla uyumlu olduğu görülmektedir.

Albert Bandura tarafından ortaya konan sosyal öğrenme kuramında, bireyin çevresindeki diğer bireylerin tutum davranış ya da duygusal tepkilerini gözlemlemenin, bunları modellemenin ve taklit etmenin önemini işaret etmektedir. Sosyal öğrenme kuramı hem çevresel hem de bilişsel faktörlerin bireyin öğrenme sürecini ve davranışlarını etkilemek adına nasıl bir etkileşim içinde bulduklarını anlatmaya çalışır (McLeod, 2016).

Sosyal Öğrenme kuramının en önemli varsayımı, bireyin çevresindeki kişileri ya da olayları kendi zihin yapısı ile analiz ederek hangi davranışın yapılabileceğini ayırt etme becerisine sahip olduğudur (Bayrakçı, 2013). Bununla birlikte, sosyal öğrenme kuramı salt biçimde bir taklitçilikten ibaret değildir. Bireyin zihni olayları analiz etme aşamasında devreye girerek kendisi için faydalı olan tutum ve davranışları belirli durumlarda kullanmak üzere değerlendirmektedir.

Bandura tarafından yapılan araştırmalar sonucunda, küçük çocukların sosyal ortamlarda tanık oldukları saldırganlık eylemlerini taklit ettiklerini görülmüştür. Bu nedenle, saldırgan davranışın zaman içinde modellendiği veya güçlendirildiği için ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramı'nın varsayımları şu şekildedir:

- 1- Her birey belli bir durum için bir tepkiler dağarcığı sağlayan bir öğrenme geçmişine sahiptir.
- 2- Her durumun genel ve ayırıcı uyaranları vardır ve her durum hem özel hem de ortama bağlı anlamlara sahiptir.
- 3- Güdüsel faktörler ya durumdan etkilenir ya da onları etkiler.
- 4- Eğer uygulama fırsatı varsa yeni tepkiler kazanılabilir
- 5- Davranış eğer olumlu sonuçlara yol açıyorsa kazanılır ve sürdürülür (Lott ve Maluso'dan aktaran Dökmen,2009, s.29).

Sosyal Öğrenme Kuramı'nda yer alan öğrenme biçimleri ikiye ayrılmaktadır: Bunlar, edimsel koşullanma ile model alma ve taklit olarak isimlendirilmektedir (Dökmen, 2009).

Edimsel Koşullanma öğrenmesinde birey toplumsal yaşantıda yapıp ettikleri neticesinde ödüllendirilirse, bu ödüllendirildiği davranışı yeniden sergileme eğiliminde bulunur. Buna karşın bireyin ödüllendirilmediği bilakis cezalandırıldığı davranışları ise yeniden yapması daha aza inmektedir. Model alma ve taklit olarak isimlendirilen öğrenme biçiminde ise birey çevresinde yer alan anne-baba, öğretmen ya da televizyondaki gördüğü kişileri model olarak kullanır ve onların bazı durumlardaki davranışlarını benzer durumlarda ortaya sergileme eğiliminde bulunur.

Model alma ve taklit ile öğrenme yönteminde değerlendirebileceğimiz ve televizyonda yayınlanan çocuk temalı içerikler model alma ve taklit ile sosyal öğrenme tanımına uymaktadır. Çocuk seyrettiklerinden etkilenmekte günlük yaşamında televizyondaki karakterlerin eylemlerini uygulamaya geçirmeye çalışmaktadır (Şentürk & Turgut, 2011).

Bandura (1977), modellemenin sadece basit bir taklit olmadığını açıkça belirtmektedir; Maruz kalmayı izleyen davranış, gözlem yoluyla uygun davranış kurallarının türetilmesinden, gözlemlenen davranış bağlamından ve davranışı izleyen ödüllerden kaynaklanır. Bandura'nın (1986,1994) sosyal bilişsel teorisi, daha önceki sosyal öğrenme modelini genişletti ve izleyicilerin medya şiddetinden saldırganlığı öğrenebileceği süreci açıklamak için yaygın olarak kullanıldı. Bu bakış açısına göre, yeni davranışlar ya doğrudan deneyimle ya da dolaylı olarak modellerin gözlemlenmesiyle kazanılır. Gözlemsel öğrenme dört alt süreç tarafından yönetilir: Dikkat, hafızaya atma (saklama) , davranış üretimi ve motivasyon. Bu süreç, gözlemcinin bilişsel becerileri ve yetenekleri, değerleri ve tercihleri gibi faktörlerin yanı sıra olayın belirginliği ve izleyiciye işlevsel değeri gibi faktörlerden etkilenir. Ayrıca izleyicilerin önyargılarından da etkilenir (Evra, 2004, s. 4).

4.2. Yetiştirme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramının model alma ve taklit etme yoluyla çocuğun toplumsal cinsiyetini şekillendirme noktasındaki önemine yukarıda değinilmiştir. Toplumsal cinsiyet oluşumundaki diğer önemli bir faktör de televizyondur. Televizyonun gerçeğin ne olduğunu söyleme, toplumun görüşlerini yansıtmaya özelliği düşünüldüğünde onun bu özelliği ABD'li sosyolog George Gerbner'in dikkatinden kaçmamıştır. Gerbner, televizyonun daha önce yapılan araştırmaların aksine doğrudan doğruya söyleyen bir mekanizmaya değil gerçekliği zaman içerisinde biçimlendirdiğine dikkat çekmektedir (Gerbner, 1996).

Gerbner, Gross, Morgan ve Signorielli (1980, 1982, 1986) tarafından savunulan yetiştirme kuramı, televizyonun düzenli ve uzun süreli olarak izlenilmesi halinde televizyon izlemek için ne kadar çok zaman harcanırsa, izleyicinin, özellikle kişinin etkileşimde bulunmadığı diğer gruplar hakkında bilgi almak gibi çok az doğrudan deneyime sahip olduğu alanlarda, gerçekliğin televizyonda aktarılan versiyonunun kabul edildiğini savunur (Evra, 2004).

Gerbner, önceki dönem etki araştırmacılarının yöneldiği medyanın mesajlarının anlık etkisine odaklanmamış uzun soluklu medya biçiminde medyanın biçimlendirme yönünü ele almıştır. Bununla birlikte, medyanın toplum üzerindeki etkisine insanların medyaya maruz kaldıkça değişen yaşantıları perspektifinden yaklaşmıştır (Potter, 2014).

Televizyondan topluma aktarılan içerikler doğrudan toplum üzerinde hemen ve kesin sonuçlar vermekten uzaktır. İnsanlar televizyonda gördüklerini önce kendi çevresinde bulunan bireylerle konuşmakta, onların görüşlerine değer vermekte bu mukayeseden sonra televizyonun yaydığı etkiyi zamanla bir yaşam pratiğine dönüştürme ya da kesin bir karşı duruşa çevirmektedirler (Özkan, 2017). Bununla birlikte, televizyonun toplumun aynası olma durumu çok daha fazladır. Yetiştirme teorisi, medyanın hâlihazırda toplumdaki tutumlardan yararlanarak aynı tutumları farklı bir görünüm adı altında sunduğunu öne sürmektedir. Teorinin temel ilkelerinden biri, televizyonun ve medyanın statükoyu geliştirmesi, buna meydan okumasıdır. Çoğu zaman izleyici, medyayı ne ölçüde özümlediklerinin farkında değildir (Davie, 2010).

Gerbner vd. (1994), televizyondan tekrar tekrar maruz kalınan benzer kapsamdaki içeriklerin bireyin dünya görüşünü bir damla gibi yavaş yavaş ancak düzenli olarak etkilediği. Bireyin benzer içeriklere maruz kalması neticesinde gerçekliği televizyondaki gibi algıladığını öne sürmektedir (Evra, 2004, s. 10)

Bu çalışma özelinde değerlendirildiğinde televizyon, hikâye anlatıcı konumuna geçerek doğrudan çocuklara hitap eden bir araç olarak öne çıkmasıdır (Özer, 2017). Hikâye anlatıcı konumuna geçen televizyon, tıpkı hikâyelerde olduğu gibi bir toplumda uzun yıllardır varlığını sürdürmesine neden olan o toplumun değerlerinden beslendiği ölçüde, mevcut değerleri, toplumdaki cinsiyet rollerini, kültürel göstergeleri aktardığı sürece uzun vadede kendine bir yaşam alanı bulmaktadır (Şenol vd. 2016).

4.3. Çocuk, Televizyon ve Çizgi film

Çizgi filmler hem çocuklara hem de genç yetişkinlere hitap ettiği için verdiği mesajların izleyiciler üzerinde çok büyük ve kaçınılmaz etkileri vardır. Birçok klişe ve bilinçaltı mesaj bu nedenle izleyicilerin zihninde özümsemekte ve böylece düşünce ve davranış kalıplarını etkilemektedir. Örneğin, anneler her zaman ev işleri yapmak, çocuklarını büyütme, aileyi korumak, fedakârlık yapmak, onları motive etmele

yükümlüdürler. Bu cinsiyet ayrımcılığı eylemleri çok güçlüdür ve çocukların zihinlerinde derin etkiler bırakır.

Eğlence medyası anlatıları, çocukların algılarını ve davranışlarını şekillendirmede büyük bir potansiyele sahiptir (Strasburger ve diğerleri, 2013). Karakterler, ikna edici medya anlatılarının birincil bileşenidir (Lu vd., 2012).

Televizyon, çocuklar üzerinde tüketim kültürüne uyum sağlama, toplumsal cinsiyetin öğrenilmesi ve şekillendirilmesi, toplumsal kültürün ve iletişim biçimlerinin öğrenilmesi, şiddet davranışının öğrenilmesi gibi konularda etkilidir (Ertürk'ten aktaran Büyükbaykal, 2007).

Bugün hala her evde bulunması nedeniyle ve geniş kitlelere ulaşarak etkisini sürdüren televizyon, çizgi film kanalları ile özellikle küçük yaşta çocukların çok zaman geçirdikleri medya araçlarından biridir.

Televizyonda Çocuk Kanallarında gösterilen çizgi filmler çocukların hayatında önemli rol oynamaktadır. Günümüzde çizgi filmlerde öğrenme, bilgi sunma, iyi-kötü kavramları, arkadaşlık, rol model oluşturma gibi içerikler sunarak televizyon izleme nedeni olarak çocuklar ebeveynlere tarafından da yönlendirilmektedir.

Tıpkı dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de çocukların çizgi filmlere olan ilgisi yüksektir. Çocukların yaş düzeyleri, televizyon ile ne sıklıkla ve nasıl vakit geçirdikleri konusunda farklılaşmaktadır. Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yapılan çalışmada, 6-18 yaş arasındaki çocukların en çok izlediği televizyon içeriğinin %28,7'lik bir oranla çizgi filmler olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim düzeyindeki yaşları daha küçük olan (6-14) öğrencilerde ise çizgi filme olan ilgi %62 seviyesindedir (Radyo Televizyon Üst Kurulu, 2013). Dolayısıyla, çizgi filmlerde yer alan kadın ve erkek temsillerinin doğrudan çocukların toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmesine, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını öğrendikleri bir alan olduğunun söylenmesi mümkündür. Bununla birlikte, çocukların televizyon izleme alışkanlıkları konusunda yorum yaparken bütün çocukların aynı medya okuryazarlık düzeyinde olmadığı, her bir bireyin farklı seviyelerde yer aldığını gözden kaçırmamak gereklidir. Medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin televizyonda izledikleri programlar ve televizyon başında geçirdikleri zaman farklılık göstermektedir. Medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin, televizyon programları başlamadan önce yer alan akıllı işaret uygulamasına medya okuryazarlığı dersi almayan öğrencilere göre daha çok dikkat ettikleri tespit edilmiştir (Semiz Türkoğlu, 2017)

Ülkemizde çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerine yapılan bir başka çalışmada ise televizyon izlemesi kesinlikle uygun görülmeyen 3-24 ay aralığındaki çocuklara günlük 1,05 saat televizyon izlediği ortaya konmuştur. Buradaki temel sorun ebeveynlerin televizyonu çocukları oyalama aracı olarak görmesinden kaynaklanmaktadır (Akkuş vd., 2015).

Çocuklar için toplumsal cinsiyetin şekillendiren ana kaynak aile yaşantısıdır. Bununla birlikte, çocuk büyüdükçe çevresinde yeni rol modelleri aramaya yönelir. Bu yönelim arayışında medya her evde var olan en kolay araçtır. Televizyon sayesinde yeni rol modeller gözlemleyen çocuk zamanla rol modelin tutum ve davranışlarını kendi davranışlarına uyarlamaktadır (Muratoğlu Pehlivan, 2019). Dolayısıyla, televizyonda yer alan her içeriğin çocuğun toplumsal cinsiyetini şekillendirmesi bakımından önemlidir. Çocuklara yönelik reklamlar üzerine yapılan bir çalışmada, reklamların da toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını aynen aktardığı, erkek çocuklarının daha aktif, sportif faaliyetler içinde temsil edilirken kız çocuklarının ise şefkat ve merhamet duygusu daha ağır basan evcilik, bebek figürleriyle oynama gibi biçimlerde temsil edildiği ortaya konmuştur (Gündüz Kalan, 2010, s. 87)

Medyadaki karakterlerin vücut şekli, medya temsili ve sonraki çağrışımları da cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Çizgi filmlerde kadın karakterlerin zayıf olarak gösterilme olasılığı dört kat daha fazlaydı; kilolu kadın karakterlerin zeki olmayan veya mutsuz olarak sunulması daha olasıydı (Latner ve diğerleri, 2007). Çeşitli vücut şekillerine sahip karakterler yerine ağırlıklı olarak atletik ince (kadınlar için) veya kaslı (erkekler için) karakterlere maruz kalmak hem erkek hem de kız çocuklarında yetersiz vücut benlik algısına ve benlik saygısı eksikliğine yol açabilir. Her iki cinsiyet için de "iyi görünümlü" olarak anılma gibi olumlu özellikler, ince karakterlere yöneliktir (Tzoutzou ve diğerleri, 2020).

Dünya genelinde çocukların çokça rağbet gösterdiği Sindrella ve Pamuk Prenses çizgi filmleri üzerine yapılan bir çalışmada da aynı şekilde toplumdaki cinsiyet rollerinin ve kalıp yargılarının aktarıldığına dikkat çekilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, kadın karakterlerin yaşam alanı yalnızca ev olarak tasvir edilmiştir.

Dış dünyanın kadın için uygun olmadığı, kendisine çizilen sınırların dışına çıkmak isteyen kadın karakterin kötülüklerle yüzleştiği ve bunun sonucunda cezalandırıldığı tespit edilmiştir (Şenol vd., 2016, s.84-85).

Aynı örneği ülkemiz için de verebiliriz. Bu açıdan bakıldığında çalışmada ele alınan örnek çizgi filmler bağlamında kullanılan karakterlerin cinsiyet dağılımında belli kimlikler üzerinden kurgulandığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

5. Araştırma

Bu araştırmanın amacı, animasyon filmlerinde önde gelen olumlu ve olumsuz kadın karakterlerin tasvirlerinin karşılaştırmalı bir analizini yapmaktır.

Bu çalışmada, ülkemizdeki çizgi film kanallarından biri olan TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmlerde cinsiyet rollerinin dağılımı konu edinilmiştir. Araştırmanın amacı, çizgi filmlerde cinsiyet temelinde karakterlerin sunumunu incelemektir. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerindeki ana karakterler üzerinden cinsiyet dağılımları nasıldır?
2. Kadın-erkek çizgi film karakterlerinin temsili ve cinsiyet rollerinde herhangi bir fark var mı?
3. Kadın-erkek çizgi film karakterlerinin en fazla hangi karakter özellikleri üzerinden kurgulanmaktadır?

5.1. Yöntem

TRT çocuk kanalındaki cinsiyet rollerinin dağılımını konu edinen bu çalışmanın evreni, incelenen tarihler arasında yayınlanan çizgi filmlerin tamamıdır. TRT Çocuk kanalının seçilmesinin nedeni ise çocukların en çok izlediği çizgi filmlerin TRT Çocuk kanalında yayınlandığının tespit edilmesidir (Güder, Ay, Saray, & Kılıç, 2017). Araştırmanın örneklem seçiminde ise literatürde amaçlı örnekleme, ölçüt örnekleme olarak adlandırılan örneklem seçimi uygulanmıştır Buna göre, TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde insan niteliğindeki karakterlerin yer aldığı çizgi filmler örneklem olarak seçilmiştir. TRT Çocuk kanalının haftalık yayın akışının sabit biçimde her gün aynı içeriğin aynı saatte yayınlanması şeklinde olduğu tespit edilmiş, dolayısıyla araştırmanın kapsamı 1 Mart - 31 Mart 2022 tarihleri arasında yayınlanan çizgi filmlerdeki cinsiyet rollerinin dağılımının incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Kriterler ise; güçlü, cesur zeki, baskın karakter, fiziksel olarak cılız, duygusal ve merhametli, birisine bağımlı gibi karakter kriterleri ile analiz yapılmıştır.

5.2. Bulgular

TRT Çocuk, kamusal yayıncılık esasları itibarıyla yayın yapan TRT bünyesinde yer alan 14 kanaldan biridir. 24 Ekim 2008 Cuma günü deneme yayınına başlayıp 1 Kasım 2008 Cumartesi günü itibarıyla de normal yayın akışına başlayan TRT Çocuk, 'çocuk' temalı televizyon kanalı özelliğini taşımakta ve 24 saat yayın yapmaktadır.

TRT Çocuk, yayın ilkeleri bağlamında çocukların daha sağlıklı fiziki ve zihinsel gelişimini ve yayınlardan daha yarar gözetken program hizmeti sunma amacı gütmektedir (www.trtcocuk.net.tr, 2022). Bu amaç doğrultusunda yayın hayatına başlayan TRT Çocuk, hedef kitlesi konumundaki okul öncesi yaş grubu olan çocukların ve okul çağındaki çocukların televizyon izlerken bazı kazanımlarda elde etmesini hedeflemektedir. Ebeveynlik ve çocuk gelişimi alanında uzmanlar tarafından hazırlanan Ebeveyn Akademisi isimli internet sayfasında (<https://www.trtcocuk.net.tr/ebeveyn-akademisi>) çocuk gelişimi hakkında geniş bilgiler verilmektedir.

Resim 1. TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi İnternet Sayfası

Bu sayfada; Çocuk Gelişimi başlığı altında, Çocuklarda Obsesif Kompulsif Bozukluk, Dijital İçerikler Çocuğa Şiddeti Aşılır mı?, Çocuklar İçin Ev Etkinlikleri, Çocuğunuzun Zayıf ve Güçlü Yönlerini Öğrenin, Çocuklar Aynı Anda İki Dil Nasıl Öğrenir?, Çocuğa Nasıl Sorumluluk Kazandırılır?, Çocuğunuzun Kaygılarını Nasıl Yönetirsiniz?, 'Çocukluk Korkusu' mu Yoksa 'Fobi' mi?, Çocuk İçin Oyun Neden Çok Önemli?, Çocuklarda Duygusal Sağlık Oluşturma ve İyi Oluş Hali gibi konulara yer verilmiştir.

Okul ve Öğrenme başlığı altında ise Çocuğumu Nasıl Bir 'Kitap Kurdu' Yaparım?, Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmanın Yolları, Medya Okuryazarı Çocuklar Yetiştirmek, Azaltın, Yeniden Kullanın, Geri Dönüştürün, Çocuklara Hikâyeyi Nasıl Okumalıyız?, Okul Dönemi Çocukları İçin Bağışıklık Önerileri, Çocuklar İçin Uygun Kitap Seçimi, Okul Fobisi (Kaygısı) Nasıl Giderilir?, Çocuğa Okul Nasıl Anlatılmalı?, Okuma Sevgisi Nasıl Kazandırılır? gibi konular işlenmiştir.

Ebeveyn Olmak başlığı altında, Çocukla Birlikte Yapabileceğiniz Pratik Tarifler, Çocuklarda Tatil Rutini Nasıl Oluşturulur?, Ebeveynler İçin A'dan Z'ye Güvenli İnternet Kullanımı, Çocukla Gidilebilecek Tatil Yerleri, İstanbul'da Çocukla Gezilebilecek Yerler, Nasıl Bir Ebeveynsiniz?, Çocuklar İçin 13 Doğa Etkinliği Önerisi, Çocuklarda Besin Alerjisine Dikkat!, Çocukla Mutlu ve Sağlıklı İletişimin Yolları gibi bilgilendirici paylaşımlar bulunmaktadır. Ayrıca uzman videoları menüsü altında çeşitli konularda uzmanların görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında TRT Çocuk kanalında 1 Mart – 31 Mart 2022 tarihleri arasında yayınlanan çizgi film içerikleri incelenerek, toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden karakterlerin kurgu dağılımı analiz edilmiştir. Çalışmada TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde bulunan kadın ve erkek karakter dağılımları, oranları ve karakterlerin kişilik tipleri toplumsal cinsiyet bakımından incelenmiştir.

Tablo 1. TRT Çocuk kanalında 1 Mart-31 Mart 2022 Tarihleri Arasında Yayınlanan Çizgi Film İçerikleri

1	Akıllı Tavşan Momo	14	Kaptan Pengu ve Arkadaşları
2	Arı Maya	15	Kare Takımı
3	Aslan	16	Kuzucuk
4	Bulmaca Kulesi	17	Max ve Maestro
5	Ciciki	18	Maysa ve Bulut
6	Dijital Tayfa	19	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu
7	Doru	20	Niloya
8	Ege ile Gaga	21	Nils ve Uçan Kaz
9	Elif ve Arkadaşları	22	Pırl
10	Elif'in Düşleri	23	Rafadan Tayfa
11	Emiray	24	Vikingler
12	Heidi	25	Yade Yade
13	İbi	26	Z Takımı

TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmlere yönelik gerçekleştirilen ön inceleme sonucunda bir aylık bazda toplam 26 çizgi film içeriğinin yayınlandığı tespit edilmiştir. Ön çalışma neticesinde tespit edilen Dijital tayfa isimli çizgi filmin Rafadan Tayfa'nın karakterlerinin aynen kullanıldığı tespit edilmiş, dolayısıyla Rafadan Tayfa için yapılacak çözümlemenin Dijital tayfa için de geçerli olacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla Dijital Tayfa çizgi filmi de bu nedenle araştırmanın dışarısında bırakılmıştır. Böylece 25 çizgi film içeriği araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çizgi filmlerde insan ve hayvan karakterler yer almaktadır. İncelenen çizgi filmlerin 18'inde insan karakterleri, 7'sinde ise hayvan karakterleri bulunmaktadır. Bu karakterler cinsiyet bazında değerlendirilmeye alınmıştır. Genel olarak tüm çizgi filmlerde karakterlerin cinsiyetleri net bir şekilde anlaşılırken özellikle Arı Maya çizgi filminde ana karakter olan Arı Maya'nın cinsiyeti anlaşılammaktadır. Arı Maya çizgi filmde genç bir arı olarak lanse edilmekte seslendirmesinde kullanılan erkek çocuk sesi nedeniyle Arı Maya'nın erkek karakter olduğu değerlendirilmiştir.

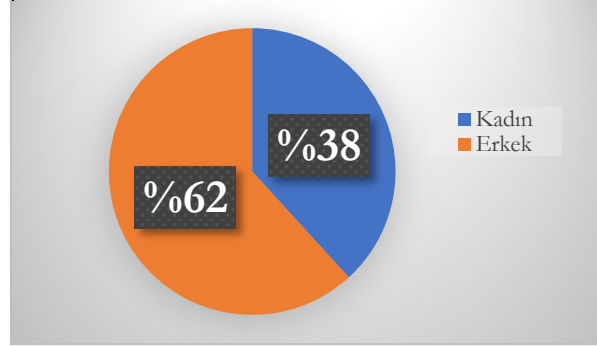

Resim 2. Arı Maya Çizgi Filmi Ana Karakteri

Tablo 2. TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Bulunan Kadın ve Erkek Karakter Sayıları

	Çizgi Film İsmi	Kadın Karakter Sayısı	Erkek Karakter Sayısı	Çizgi Filmdeki Toplam Karakter Sayısı
1	Akıllı Tavşan Momo	8	8	16
2	Arı Maya	4	12	16
3	Aslan	2	3	5
4	Bulmaca Kulesi	1	2	3
5	Ciciki	4	6	10
6	Doru	3	10	13
7	Ege ile Gaga	-	1	1
8	Elif ve Arkadaşları	3	4	7
9	Elif'in Düşleri	4	2	6
10	Emiray	2	9	11
11	Heidi	4	2	6
12	İbi	17	27	44
13	Kaptan Pengu ve Arkadaşları	1	3	4
14	Kare Takımı	2	5	7
15	Kuzucuk	3	5	8
16	Max ve Maestro	1	3	4
17	Maysa ve Bulut	3	2	5
18	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	2	2	4
19	Niloya	5	5	10
20	Nils ve Uçan Kaz	5	3	8
21	Pırl	4	4	8
22	Rafadan Tayfa	3	7	10
23	Vikingler	2	7	9
24	Yade Yade	1	3	4
25	Z Takımı	2	4	6
	Toplam	86	139	225

Tablo-2’de yer alan bilgiler, çizgi filmlerden bulunan karakterlerin cinsiyetlere göre dağılımı ve toplam karakter sayısına ilişkin bilgiler gösterilmektedir. Buna göre, TRT Çocuk kanalında yayınlanan 25 çizgi film içerisinde toplamda 225 karakter yer almaktadır. Bu karakterlerin cinsiyet açısından niceliği değerlendirildiğinde, 86’sının kadın ve 139’unun erkek olduğu tespit edilmiştir.

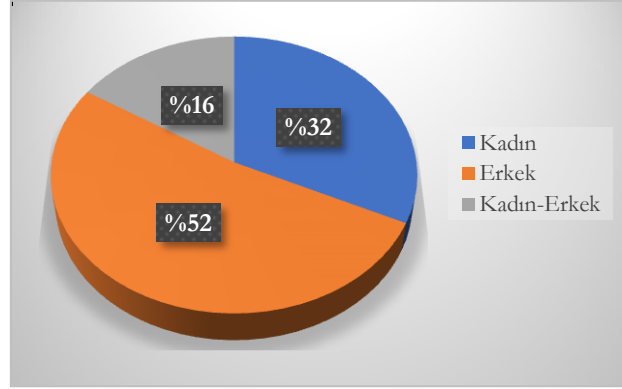
Grafik 1. TRT Çocuk Kanalında yayınlanan çizgi filmlerde bulunan erkek ve kadın karakter oranları

Grafik-1’de 30 günlük araştırma süresince TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerdeki erkek ve kadın karakterlerin toplam yüzdeleri ortaya konmuştur. Buna göre, TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmlerde erkek karakterlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Erkek karakterlerin toplam karakterler içerisindeki yüzdeleri oranı %62’dir. Kadın karakterlerin toplam karakterler içerisindeki oranı ise %38’dir.

Tablo 3. TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Bulunan Cinsiyete Göre Ana Karakter Dağılımı

	Çizgi Film İsmi	Ana karakter		Çizgi Film İsmi	Ana karakter
1	Akıllı Tavşan Momo	Erkek	14	Kare Takımı	Kadın – Erkek
2	Arı Maya	Erkek	15	Kuzucuk	Erkek
3	Aslan	Erkek	16	Max ve Maestro	Erkek
4	Bulmaca Kulesi	Kadın – Erkek	17	Maysa ve Bulut	Kadın – Erkek
5	Ciciki	Kadın	18	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	Erkek
6	Doru	Erkek	19	Niloya	Kadın
7	Ege ile Gaga	Erkek	20	Nils ve Uçan Kaz	Erkek
8	Elif ve Arkadaşları	Kadın	21	Pırıl	Kadın
9	Elif’in Düşleri	Kadın	22	Rafadan Tayfa	Erkek
10	Emiray	Erkek	23	Vikingler	Erkek
11	Heidi	Kadın	24	Yade Yade	Kadın
12	İbi	Kadın	25	Z Takımı	Kadın – Erkek
13	Kaptan Pengu ve Arkadaşları	Erkek			

Tablo 3’te yer alan cinsiyete göre ana karakter dağılımına bakıldığında 8 çizgi filde ana karakterin kadın, 13 çizgi filmde ana karakterin erkek, 4 çizgi filmde ise ana karakterlerin hem kadın hem de erkek olarak bulunduğu görülmektedir.

Grafik 2. Çizgi filmlerde bulunan karakterlerin cinsiyet sayılarının oransal olarak dağılımı

Grafik 2’de bulunan cinsiyete göre ana karakter dağılımında 8 çizgi filde ana karakterin %32 ile kadın, 13 çizgi filmde ana karakterin %52 ile erkek, 4 çizgi filmde ise ana karakterlerin %16 ile hem kadın hem de erkek olarak bulunduğu görülmektedir.

Tablo 4. TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Bulunan Erkek ve Kadın Karakterlerin Kişilik Tipleri

	Çizgi Film İsmi	Ana karakter	Zeki-Güçlü-Maceracı-Özgüvenli	Duygusal-Merhametli-Yardımsever
1	Akıllı Tavşan Momo	Erkek	X	X
2	Arı Maya	Erkek	X	X
3	Aslan	Erkek	X	X
4	Bulmaca Kulesi	Kadın - Erkek	X	X
5	Ciciki	Kadın	X	X
6	Doru	Erkek	X	X
7	Ege ile Gaga	Erkek	X	X
8	Elif ve Arkadaşları	Kadın	X	X
9	Elif’in Düşleri	Kadın	X	X
10	Emiray	Erkek	X	X
11	Heidi	Kadın	X	X
12	İbi	Kadın	X	X
13	Kaptan Pengu ve Arkadaşları	Erkek	X	X
14	Kare Takımı	Kadın - Erkek	X	X
15	Kuzucuk	Erkek	X	X
16	Max ve Maestro	Erkek	X	X
17	Maysa ve Bulut	Kadın - Erkek	X	X
18	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	Erkek	X	X
19	Niloya	Kadın	X	X
20	Nils ve Uçan Kaz	Erkek	X	X
21	Pırl	Kadın	X	X
22	Rafadan Tayfa	Erkek	X	X
23	Vikingler	Erkek	X	X
24	Yade Yade	Kadın	X	X
25	Z Takımı	Kadın - Erkek	X	X

Karakterlerin hangi özelliklere sahip oldukları incelendiğindeyse (Ahmed & Wahab, 2014) çalışmasındaki gruplandırma kullanılmıştır. Çizgi filmlerde kadın karakterlerin zeki, güçlü, maceracı ve özgüvenli kategorisinde yer aldığı durumlarda hikâyenin ana karakteri oldukları da görülmektedir. TRT Çocuk kanalında yer alan 225 karakterin cinsiyet ve karakter özelliklerine yönelik analizde kadın ve erkek karakterlerin hepsinin hem zeki, güçlü, maceracı, özgüvenli karakter tipinde hem de duygusal, merhametli, yardımsever karakter tipinde olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmlerde karakterlerin kişilik tiplerinde cinsiyet ayrımı yapılmadan kurgulandığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Dolaylı ya da Doğrudan Aile Yapısının İşlendiği Çizgi Filmler

1	Aslan
2	Elif ve Arkadaşları
3	Elif'in Düşleri
4	Emiray
5	Heidi
6	Maysa ve Bulut
7	Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu
8	Niloya
9	Pırl
10	Rafadan Tayfa
11	Vikingler

Tablo 5'e bakıldığında dolaylı ya da doğrudan aile yapısının işlendiği çizgi filmler görülmektedir. Bu çizgi filmlerin bazı bölümlerinde kadın – erkek davranışlarına ilişkin genellikle toplumda yer etmiş bazı olguların işlendiği tespit edilmiştir. Örneğin 'Niloya' çizgi film kurgusunda konular Türk gelenek ve göreneklerine göre işlenmiş olup çocuklar üzerindeki etkisine bakıldığında Gerbner'in "Merkezileşmiş Hikâye Anlatım Sistemi" söylemi ile ilişkilendirilebilir. Çizgi filmde anne karakteri ev işleri ile ilgilenen, yemek yapan, sofrayı kurup ve temizlik yapan ev hanımı rolü ile işlenmektedir. Baba karakteri ise sabah erken evden çıkıp işe giden ve akşam işten eve dönen karakter olarak işlenmektedir. Ayrıca yine bu çizgi filmde aile üyelerine babaanne ve dede karakterleri eklenerek geniş aile kavramı işlenerek ataerkil toplumu anlatılmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı kadın ve erkeğin, toplumsal yapı da yer alan aile hayatı, eğitim, çalışma hayatı vb. durumları özelinde eşitlik kavramını ifade etmektedir. (Mitchell ve Oakley, 1998). Toplumsal cinsiyet kavramı değerlendirildiğinde kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik durumu oldukça önemlidir. Genel anlamda değerlendirildiğinde kadın erkek arasındaki eşitsizlik günümüz toplumlarında her türlü alanda karşımıza çıkmaktadır.

Resim 3. Niloya Çizgi Filminden Niloya'nın Anne ve Babaannesinin Mutfakta Yemek Hazırlama Görüntüsü

Resim 4. Rafadan Tayfa Çizgi Filmi 'Kadın İşi' İsimli Bölümünden Bir Kare

Rafadan Tayfa çizgi filminin 'Kadın İşi' bölümünde yaşlılara yardım haftası nedeni ile Basri amcaya yardım ettiklerini gören Rafadan Tayfa yapılan işleri küçümseyerek Sevim ve Hale karakterlerini kızdırlar. Bunu gören Rüstem abi de Rafadan Tayfaya bir ders vermek için onlara kadın işi olarak gördükleri ve küçümsedikleri işleri yaptırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında incelenen çizgi filmlerde sosyal öğrenme kuramında yer verilen taklit yoluyla öğrenme davranışı açısından önemlidir. Çocukların izledikleri çizgi filmlerin, gördükleri olumlu veya olumsuz davranışları öğrenmeleri ve rol model alma bakımından büyük etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bandura tarafından ortaya atılan Sosyal Öğrenme Kuramı bireylerin taklit etme, model alma gibi özellikleri ile yakın çevresinden gördüğü olumlu ve olumsuz davranışları içselleştirmeleri şeklinde söylenebilmektedir. İnsanların sergiledikleri birçok davranış başka insanların davranışlarını gözlemleyerek kazandığını ifade etmiştir. Bandura bu durumu sembolik model türü olarak açıklamaktadır. Bu model türünde kişinin ahlaki yargıları ve doğru veya yanlış tanımlamaları televizyonda tasvir edilen bir karakter ya da davranış ile gelişmektedir (Bandura, 2006).

6. Sonuç

Covid-19 virüsünün ortaya çıkması ile birlikte 2020 yılından beri hayatımızda olan pandemi nedeniyle çocukların daha fazla süreler evde kaldığı düşünüldüğünde, televizyona ve dijital ortamlara olan ilginin daha da arttığı tahmin edilmektedir. Küçük olmaları nedeniyle zorunlu olarak evde kalan çocukların en çok tercih ettikleri eğlence aracının çizgi filmler olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve çocuklar tarafından çok izlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çizgi film içerikleri toplumsal cinsiyet rollerinin kabul edilmesi, toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların çocuk zihninde yer etmesi bakımından etkiye sahiptir. Geçmişe kıyasla çizgi film içerikleri yalnızca televizyon üzerinden değil aynı zamanda internet ağından da erişilebilen içerikler haline gelmiştir. Dolayısıyla, çocuklar çizgi filme her an ulaşabilir konuma gelmişlerdir. Özellikle küçük yaşlarda başlayan telefon ve tablet cihazları kullanma becerisi de çocuğun kimsenin yardımı olmaksızın dijital mecrada istediği içeriklere ulaşabilme yetisine sahiptir.

Çizgi filmler, hedef kitlesi çocuklar olan içeriklerdir. Bununla birlikte çizgi filmleri üretenler de çocuğun içinde bulunduğu toplumun üyeleridir. Çizgi filmi tasarlayan, senaryosunu yazan kişiler de farkında olarak ya da olmadan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını, toplumsal cinsiyet rollerini çocuklara aktaran çizgi filmler üretmektedirler.

Çizgi filmler, çocukların zihnini çeşitli içerikler sunarak etkileme eğilimindedir. Çizgi film karakterleri kalıplaşmış erkek ve kadın rolleri imgesiyle karşımıza çıkmaktadır. Çizgi filmlere aşırı maruz kalma nedeniyle, görünüş anlayışları, erkek ve kadınların davranış özellikleri ve algıları, çizgi filmlerdeki karakterlerin sunduğu gibi şekillenir. Bu yüzden çocuklar için çizgi film karakterlerinin cinsiyet aktarımında önemli bir araç olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Bu çalışmada, ülkemizde çizgi film alanında en çok izlenen çocuk kanalı TRT Çocuk özelinde toplumsal cinsiyet rollerinin çizgi filmlere yansımaları ele alınmıştır. Araştırmada çizgi filmler içerisinde kadın ve erkeklerin çizgi filmlerde hangi karakter özellikleriyle tasvir edildiği incelenmiştir.

Bu çizgi filmlerde tespit edilen 225 karakterin 139'u erkek, 86'sı ise kadın karakterlerden oluşmaktadır. Çizgi filmlerde bu karakterler, zeki, güçlü, maceracı, özgüvenli, duygusal, merhametli ve yardımsever özellikte olarak sunulmaktadır. Özellikle yayınlanan çizgi filmlerde kadın karakterlerin zeki, güçlü, maceracı ve özgüvenli kategorisinde yer aldığı durumlarda hikâyenin ana karakteri oldukları da görülmektedir. Araştırma sonucunda TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterler arasında belirgin bir cinsiyet vurgusu, cinsiyet özelliklerinin öne çıkarıldığı görülmüştür. Yayınlanan 25 çizgi filmde, 8'inde ana karakterin kadın, 13'ünde ana karakterin erkek, 4'ünde ise ana karakterlerin hem kadın hem de erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca yayın içeriklerinde Türk gelenek ve göreneklerine göre konular işlendiği ve çocukların topluma uyumu aşamasında edinecekleri bilgiler bu çizgi filmler aracılığıyla verilmektedir.

İncelenen, Aslan, Elif ve Arkadaşları, Elif'in Düşleri, Emiray, Heidi, Maysa ve Bulut, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu, Niloya, Pırıl, Rafadan Tayfa ve Vikingler isimli çizgi filmlerde kültürel değerler ve aile yapısı işlenerek Gerbner'in merkezileşmiş hikâye anlatım sistemi söylemi karşımıza çıkmaktadır. Böylece çocuklar çizgi film üzerinden kitle toplumuna dâhil edilerek ataerkil toplum yapısı çocuk bilincine işlenmektedir.

Bu çalışmanın konusu olan TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmlerde ise kadın ve erkek karakterler arasında belirgin bir cinsiyet vurgusu, cinsiyet özelliklerinin öne çıkarılmasına rastlanmamıştır. Bu çalışma çocukların kendilerine ve dünyaya ilişkin görüşleri üzerindeki olası etkilerini anlamak için medyada tasvir edilen klişeleri incelemek önemlidir.

7. Extended Abstract

Children often acquire these roles through advertisements, TV series and cartoons. In addition, the fact that cartoons provide a colorful and enjoyable visual transfer and the cartoon characters take place in various sectors makes it easier for children to prefer them more (Kalaycı, 2015: 246).

In this study, the distribution of gender roles in cartoons on TRT Çocuk, one of the cartoon channels in our country, is discussed. The aim of the research is to examine the presentation of the characters on the basis of gender in cartoons. In this direction, the quantitative research method has been used and answers are sought for the following questions:

1. What is the gender distribution of the main characters in the cartoons broadcast on TRT Çocuk?
2. Is there any difference in representation and gender roles of male and female cartoon characters?
3. On which character traits are the male-female cartoon characters mostly fictionalized?

It has been determined that the weekly broadcast flow of TRT Çocuk channel is to broadcast the same content at the same time every day, so the scope of the research has been determined as the examination of the distribution of gender roles in cartoons broadcast between March 1, 2022 and March 31, 2022 and containing the human element.

As a result of the preliminary examination carried out for the cartoons on TRT Children's channel, it was determined that a total of 26 cartoons were published on a monthly basis. As a result of the preliminary study, it has been determined that the characters of Rafadan Tayfa of the cartoon named Digital crew are used exactly, so it is predicted that the analysis to be made for Rafadan Crew will also be valid for the Digital crew. Therefore, the Digital Crew cartoon was excluded from the study for this reason. Thus, the contents of 25 cartoons were included in the research. These cartoons feature human and animal characters. There are human characters in 18 of the examined cartoons and animal characters in 7 of them. These characters were evaluated on the basis of gender.

There are 225 characters in total in 25 cartoons published. When the quantity of these characters was evaluated in terms of gender, it was determined that 86 were female and 139 were male. Accordingly, it is seen that male characters predominate in cartoons. The percentage of male characters in total characters is 62%. The ratio of female characters in total characters is 38%.

Looking at the distribution of main characters by gender in cartoons, it is seen that the main character is female in 8 cartoons, the main character is male in 13 cartoons, and the main characters are both female and male in 4 cartoons. When their proportional distribution is examined, it is seen that 32% of the main characters are female, 52% are male, and 16% are both female and male.

When examining the characteristics of the characters (Ahmed & Wahab, 2014), the grouping in the study was used. In cartoons, when female characters are in the category of intelligent, strong, adventurous and self-confident, it is also seen that they are the main characters of the story. In the analysis of the gender and character traits of 225 characters on TRT Children's channel, it has been determined that all of the male and female characters are both intelligent, strong, adventurous, self-confident, and emotional, compassionate and helpful. It has been determined that the characters in the cartoons are fictionalized without gender discrimination in personality types.

It is possible to say that the cartoons that children watch have a great effect on learning the positive or negative behaviors they see and taking role models. Social Learning Theory put forward by Bandura can be said that individuals internalize the positive and negative behaviors they see from their close environment with their features such as imitation and modeling. He stated that many of the behaviors that people exhibit are gained by observing the behaviors of other people. Bandura explains this situation as a type of symbolic model. Bandura states that the status of the model has effects on learning. In this type of model, a person's moral judgments and right or wrong definitions develop with a character or behavior depicted on television. (Bandura, 2006, p. 61)

Considering the fact that children, who are on the way to become an individual, shape their lives in line with the knowledge they have acquired in childhood, it is a fact that they form their character structures with the roles they see in the family, social environment and cartoons.

Keywords: Cartoon, Gender Roles, TRT Child, Social Gender, Social Learning Theory, Upbringing Theory

Kaynakça

- Ahmed, S., & Wahab, J. A. (2014). Animation and Socialization Process: Gender Role Portrayal on Cartoon Network. *Asian Social Science*, 44-53. doi:10.5539/ass.v10n3p44
- Akıncı, A. G. (2014). Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 16, ss: (429-445).
- Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A., & Sucaklı, İ. (2015). 3-60 Ay Arası Çocukların televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hsbfd/issue/7893/103899> adresinden alındı
- Bandura, A. (2006). *Autobiography*. MG Lindzey & WM Runyan (Eds.), *A history of psychology in autobiography (Vol. 9)*. Washington DC: American Psychological Association.
- Bayrakçı, M. (2013). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(14), 198-210. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11210/133874> adresinden alındı
- Blackstone, A. (2003). Gender Roles and Society. *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families*, (s. 335-338). içinde Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Butler, J. (2005). *Undoing Gender*. New York: Routledge.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 0(28), 31-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22861/244105> adresinden alındı
- Davie, G. (2010). *Cultivation Theory*. Mass Communication Theory: <https://masscommtheory.com/theory-overviews/cultivation-theory/> adresinden alındı
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ellemers, N. (2017). Gender Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 275-298. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216011719> adresinden alındı
- Evra, J. V. (2004). *Television and Child Development*. New York: Routledge.

- Gerbner, G. M. (1996). *Cultural indicators: A research project on trends in television content and viewer conceptions of reality Philadelphia, PA: Cultural Indicators.*
- Görgün Baran, A. (2021, Ocak 13). *Feminizmin Gelişim Serüveni: Dalga Yerine Kuşak Diyelim mi?* Ağustos 19, 2021 tarihinde KOÇ-KAM: <https://kockam.ku.edu.tr/feminizmin-gelisim-seruveni-dalga-yerine-kusak-diyelim-mi-aylin-gorgun-baran/> adresinden alındı
- Güder, S. Y., Ay, A., Saray, F., & Kılıç, İ. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İzledikleri Çizgi Filmlerin Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları Açısından İncelenmesi: Niloya Örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 96-111.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda Çocuğun Toplumsal Cinsiyet Teorisi Bağlamında Konumlandırılışı: 'Kinder' Reklam Filmleri Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 1(38), 75-89. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22852/244011#article_cite adresinden alındı
- Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: Pepee., 40(177). *Eğitim ve Bilim*, 243-270.
- Keller, E. F. (1987). The Gender/Science System: Or, Is Sex to Gender as Nature Is to Science. *Hypatia*, 37-49. Ağustos 18, 2021 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/3810121> adresinden alındı
- McLeod, S. (2016). *Albert Bandura's Social Learning Theory*. Ağustos 19, 2021 tarihinde [SimplyPsychology: https://www.simplypsychology.org/bandura.html](https://www.simplypsychology.org/bandura.html) adresinden alındı
- Muratoğlu Pehlivan, B. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türk Çizgi Filmlerinde Anne ve Baba Temsili Üzerine Bir Çalışma. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 1(2), 15-27. Ağustos 19, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/mekcad/issue/45570/614778> adresinden alındı
- Muratoğlu Pehlivan, B. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türk Çizgi Filmlerinde Anne ve Baba temsili Üzerine Bir Çalışma. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 1(2), 15-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mekcad/issue/45570/614778> adresinden alındı
- Oakley, A. (1989). *Sex Gender and Society*. England: The Camelot Press.
- Oakley, A. (2015). *Sex, Gender and Society*. New York: Routledge.
- Özer, Ö. (2017). Medyada Şiddet Kullanımı: Şiddet Ekonomisi, Medyanın İdeolojik Şiddeti ve Yetiştirme Kuramı Açısından Bir Değerlendirme. (27), 1-9.
- Özkan, S. (2017). Gerbner'in kültürel göstergeler kuramı bağlamında televizyon haber. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)*, 2(4), 129-141. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader/issue/31877/350402> adresinden alındı
- Planned Parenthood. (tarih yok). *What are gender roles and stereotypes?* Ağustos 18, 2021 tarihinde [Planned Parenthood: https://www.plannedparenthood.org/learn/gender-identity/sex-gender-identity/what-are-gender-roles-and-stereotypes](https://www.plannedparenthood.org/learn/gender-identity/sex-gender-identity/what-are-gender-roles-and-stereotypes) adresinden alındı
- Potter, W. J. (2014). A Critical Analysis of Cultivation Theory. *Journal of Communication*, 1015-1036. doi:<https://doi.org/10.1111/jcom.12128>
- Radyo Televizyon Üst Kurulu. (2013). *Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması*. Ankara.
- Renkmen, M. (2015). Evlilik programlarında hegemonik erkekliğin inşası, temsili ve ataerkil söylem. Ş. Yavuz (Dü.) içinde, *Toplumsal Cinsiyet ve Medya* (s. 247-286). Heyamola Yayınları.
- Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Semiz Türkoğlu, H. (2017). Çocukların Televizyon İzleme Davranışlarında Medya Okuryazarlığı Dersinin Etkisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 2(1), 27-46.
- Şenol, D., Erdem, S., Uzun, Z., & Erdem, E. (2016). Toplumsal Cinsiyetin Bir Aktarım Aracı Olarak Çizgi Filmler: Sindirella ve Pamuk Prenses Örneği. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(2). doi:10.21798/kadem.2017225030
- Şentürk, M., & Turgut, M. (2011). Televizyon Programları, Reklamlar ve Çocuklar. *Aile ve Toplum*, 7(27), 63-88. Ağustos 19, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21121/227503> adresinden alındı

Tahaoğlu, Ç. (2014, Mart 27). *Medyanın Künyesi: Kaç Kadın, Kaç Erkek?* Ağustos 20, 2021 tarihinde Bianet: <https://m.bianet.org/bianet/medya/154466-medyanin-kunyesi-kac-kadin-kac-erkek#:~:text=Gazete%20k%C3%BCnyelerinin%20y%C3%BCzde%2019%27u,%2C5%27i%20erkeklerden%20olu%C5%9Fuyor.adresinden%20alindi>

Tahaoğlu, Ç., & Akgül, E. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik Elkitabı*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı.

Tong, R. (2012). Gender Roles. *Encyclopedia of Applied Ethics (Second Edition)*, 399-406. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373932-2.00307-0> adresinden alındı

Yaşın, C., & Cengiz, C. (2020, Nisan 21). *George Gerbner'in Yetiştirme Kuramı*. İletişim Ansiklopedisi: <http://yenimedya.info/2020/04/24/cultivation/> adresinden alındı

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları %50/%50 şeklindedir.

The authors' contribution rates in the study are %50/%50 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.

This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.